

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران
دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی

راهنمای نگارش پروپوزال طرح پژوهشی
پایان نامه ای مقاطع تحصیلات تکمیلی
(کارشناسی ارشد و دکتری)

نسخه ۰۵

مصوب شورای تحصیلات تکمیلی مورخ

۱۳۹۶/۰۱/۲۱

دانشجویان مقاطع تحصیلات تکمیلی (کارشناسی ارشد و دکتری) دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی باید برای نگارش پروپوزال طرح های پژوهشی پایان نامه ای از دستورالعملی واحد و جامع استفاده کنند تا روند پژوهش در دانشکده به شکل یکسانی انجام شود. مهم ترین دستورالعمل های مرتبط در راهنمای موجود آورده شده است:

قسمت اول : اطلاعات مربوط به طرح پژوهشی پایان نامه ای

۱-۱- عنوان فارسی:

- مفهوم کلی محتوای پژوهش را مشخص کند.
- کوتاه و در حد امکان مختصر باشد.
- واضح و روشن باشد.
- دربرگیرنده واژه های اصلی مربوط به مطالعه باشد.
- به سوال های چه چیز، چه کسانی و چگونه (بر اساس نوع پژوهش) پاسخ داده شده باشد.
- در صورت لزوم، زمان و مکان انجام پژوهش را نشان دهد.
- از عبارات منفی و پیش داوری استفاده نشده باشد.
- از کلمات اختصار مبهم و غیر متداول استفاده نشده باشد.
- از اختصارات استفاده نشده باشد.

۱-۲- عنوان انگلیسی:

- منطبق برعنوان فارسی باشد.
- سال اشاره شده در عنوان انگلیسی، به میلادی نوشته شود.

۱-۳- تعامل با ذینفعان طرح (Collaboration with Stakeholders):

- در این قسمت، ذینفعان طرح باید در قالب جدول زیر ارائه شوند. به عنوان مثال:
 ۱. انجمن کار درمانی
 ۲. دانشکده علوم توان بخشی
 ۳. دانشکده پزشکی - گروه ارتوپدی
 ۴. نورولوژیست ها و انجمن مربوطه
 ۵. انجمن مهندسی پزشکی - گروه بیومکانیک
 ۶. دانشکده فناوری های نوین
 ۷. معاونت پژوهشی دانشگاه
 ۸. گفتار درمانگر ها
 ۹. بیماران

جدول ۱-۱. تحلیل ذینفعان

ردیف	ذینفع	نمره از ۱ تا ۵	
		اهمیت	قدرت
۱			
۲			
۳			
۴			
۵			
۶			
۷			
۸			
۹			

۱-۴- بیان مساله:

- مساله یا مشکل به روشنی تعریف شده باشد.
- آثار حاصل از تداوم مشکل تشریح شده باشد.
- انجام پژوهش چه نتایجی به همراه خواهد داشت.
- از مستندات، اطلاعات جدید و معتبر استفاده شده باشد.
- توالی و پیوستگی بین مطالب و مفاهیم مطرح شده وجود داشته باشد.
- اطلاعات از کلی به جزئی و از عمومی به اختصاصی تنظیم شده باشند.

۱-۵- اهمیت پژوهش:

- دلایل انجام پژوهش به طور کامل بیان شده باشد.
- چگونگی کمک پژوهش به حل مشکل موجود توصیف شده باشد.
- منافع مورد انتظار از اجرای پژوهش، پیش بینی و تحلیل شده باشد.
- به ضرورت انجام پژوهش (چرا انجام تحقیق ضرورت دارد؟) و تاثیر آن در بهبود و ارتقای امور و پتانسیل کاربرد آن اشاره شده باشد. (پروپوزال طرح پژوهشی پایان نامه ای باید به طور شفاف بیان کند که پژوهش احتمالاً چگونه دانش و عملکرد مبتنی بر شواهد را توسعه و خلاء های موجود را پر خواهد نمود).

۱-۶- اطلاعات مربوط به مخاطبان طرح (to Whom):

▪ مخاطب به فرد، گروه، سازمان یا نهادی اطلاق می‌گردد که بتواند از نتایج طرح به طور مستقیم استفاده کند. به عنوان مثال:

۱. بیماران / مردم مانند:

- بیماران فلج مغزی

- بیماران نورولوژی

- بیماران ارتوپدی اختلال راه رفتن / تعویض مفصل

۲. مدیران و سیاست‌گذاران مانند:

- دانشگاه علوم پزشکی

- سازمان‌های بیمه‌ای

۳. ارائه‌کنندگان خدمات بهداشتی درمانی (از جمله پزشکان، دندانپزشکان، داروسازان، پیراپزشکان، پرستاران و ماماها) مانند:

- ارتوپد ها

۴. سایر مخاطبین دولتی مانند:

- معاونت‌های درمان یا تحقیقات و فناوری

۵. سایر موارد مانند:

- مدیران صنعت و بخش تجاری، مهندسين، کارشناسان و ...

^۱ مخاطبان به صورت کلی مشخص شده‌اند.

^۲ مخاطبان به صورت خاص مشخص شده‌اند.

جدول ۱-۲. مخاطبان طرح^۳

ردیف	مخاطبان طرح
۱	
۲	
۳	
۴	
۵	

۱-۷- اطلاعات مربوط به روش های انتقال پیام (How):

■ با توجه به نوع مخاطب طرح، می توان از روش های متعدد انتشار استفاده کرد. برای مثال

موارد زیر پیشنهاد می شود:

۱. تهیه خلاصه یک-سه
۲. تشکیل جلسه با ذینفعان
۳. کارگاه آموزش ثبت داده ها
۴. معرفی در رسانه ها
۵. ارسال گزارش برای گروه های هدف
۶. تدوین دستور العمل اجرایی جدید
۷. انتشار راهنمای ثبت داده ها
۸. تدوین راهنمای بالینی/ سلامت
۹. گزینه سیاستی
۱۰. چاپ مقاله
۱۱. چاپ کتاب

^۳ در کامل کردن این جدول، مخاطبان خاص آورده شده اند.

جدول ۱-۳. روش انتشار

ردیف	روش انتشار
۱	
۲	
۳	
۴	
۵	
۶	
۷	

۱-۸- پیشینه پژوهش:

- مقالات استفاده شده از مجلات معتبر و دارای رتبه علمی باشند.
- حتی المقدور مقالات استفاده شده در ۵ سال اخیر چاپ شده باشند.
- اطلاعات استخراج شده از پژوهش های قبلی در حیطه سوالات پژوهش باشند.
- روش جستجوی پژوهش های مرور شده توضیح داده شده باشد.
- پژوهش های مطرح شده رابطه مستقیمی با موضوع و یا عنوان پژوهش داشته باشند.
- نارسایی ها و مشکلات پژوهش قبلی نقد و بررسی شده باشند.
- پژوهش های داخل و خارج کشور تفکیک شده باشند.

۱-۹- چارچوب مفهومی پژوهش (اختیاری):

۱-۱۰- وجه تمایز پژوهش با سایر پژوهش های انجام شده:

- با بررسی یکپارچه و نقادانه از مطالعات موجود و تئوری های مرتبط با پژوهش، منطقی قوی برای لزوم انجام مطالعه حاضر ارائه شود.
- دلیل تمایز پژوهش حاضر با پژوهش های انجام شده پیشین (بر اساس روش و نوع پژوهش، ابزار گردآوری داده و روش تحلیل داده ها) به وضوح تشریح شود.

قسمت دوم: اهداف، فرضیات و سوالات پژوهش

۱-۲- اهداف پژوهش (اصلی، فرعی و کاربردی):

۴ در صورت ذکر نکردن چارچوب مفهومی، شماره وجه تمایز ۱-۹ خواهد بود.

۲-۱-۱- هدف / اهداف اصلی:

- هدف اصلی به روشنی بیان شده باشد.
- هدف اصلی بیانگر نتایج نهایی پژوهش باشد.

۲-۱-۲- اهداف فرعی:

- هدف اصلی بر اساس یک روال منطقی به اهداف فرعی تقسیم شده باشد.
- از نظر زمان در اختیار و منابع واقع بینانه باشند.
- قابل اندازه گیری باشند.
- با افعال عینی و قابل سنجش بیان شده باشد.
- مجموع اهداف فرعی، دستیابی به هدف اصلی را موجب شود.

۲-۱-۳- اهداف کاربردی:

- نتایج پژوهش چه کاربردی خواهد داشت یا استفاده از آنها به چه صورتی موجب بهبود فرایند یا تسهیل کار خواهد شد؟

۲-۲- سوالات پژوهش:

- در صورتی از سوال استفاده شود که:
 - هدف، شناخت یا درک یک پدیده و چرایی انجام یک رفتار باشد.
 - منظور فقط توصیف متغیر های مورد پژوهش باشد.
 - تنها یک متغیر مورد پژوهش وجود داشته باشد.
 - پژوهشگر اطلاعات کمی در خصوص متغیرهای مورد مطالعه داشته باشد.
- برای متغیرهایی که هدف بیان وضعیت آنها است از سوال استفاده شود.
- به صورت یک جمله پرسشی بیان شده باشد. (پاسخ آن بلی یا خیر نباشد)
- در جهت دستیابی به اهداف فرعی باشد.

۲-۳- فرضیات پژوهش (در صورت وجود):

- به صورت جمله خبری بیان شده باشد.
- بیانگر ارتباط دو یا چند متغیر باشد.
- قابلیت آزمون داشته باشد.
- فرضیه های مختلف پژوهش با یکدیگر تناقض نداشته باشند.
- در فرضیه، محیط و سال ذکر نشود.
- پاسخگوی اهداف فرعی پژوهش باشد.

۲-۴- تعریف نظری و عملیاتی مفاهیم و واژه ها :

- واژه های تخصصی و استفاده شده در عنوان، اهداف و واژه های کلیدی به صورت نظری و عملیاتی تعریف شوند.
- در تعریف نظری به معتبرترین و مرتبط ترین منبع مربوط به موضوع پژوهش استناد شود.
- در تعریف عملیاتی منظور پژوهشگر از بکارگیری مفهوم یا واژه در تحقیق به طور دقیق بیان شود.
- برای کلیه مفاهیم و واژه ها لازم است پانویس انگلیسی ارائه شود.
- در صورتی که واژه یا مفهوم تعریف شده یک متغیر باشد در تعریف عملیاتی باید به روش سنجش و در صورت لزوم ابزار مورد استفاده برای اندازه گیری اشاره شود.

قسمت سوم: روش شناسی پژوهش

۱-۳- روش پژوهش:

- علت انتخاب روش پژوهش بیان شود.
- بر اساس اهداف پژوهش مشخص شود.
- بر مبنای فرایند اجرای پژوهش انتخاب شود.
- بر اساس نتیجه پژوهش مشخص شود (در صورت لزوم).
- امکان دسترسی به داده های پژوهش را فراهم سازد.

۲-۳- مراحل انجام پژوهش:

- اگر پژوهش یک مرحله ای است:
 - اشاره شود "اهداف پژوهش با اجرای یک مرحله محقق می شود".
 - نوع پژوهش مشخص شود.
 - ارکان پژوهش (جامعه، نمونه (شامل حجم نمونه و روش نمونه گیری)، محیط، ابزار و روش گردآوری داده ها، روش تحلیل داده ها و متغیرها) و توضیحات مرتبط با آنها در ذیل عنوان هر رکن آورده شود.
- در صورتی که پژوهش بیش از یک مرحله دارد (برای دستیابی به اهداف پژوهش، انجام بیش از یک مرحله مستقل با روش شناسی های متفاوت ضرورت دارد):
 - ذیل عنوان "مراحل انجام پژوهش"، تعداد مراحل پژوهش و عنوان هر مرحله آورده شود.
 - عنوان هر مرحله دقیقاً با اهداف پروپوزال مطابقت نداشته باشد.
 - عنوان هر مرحله نمایانگر ماحصل و نتیجه آن مرحله باشد.
 - هر مرحله شماره گذاری شده (مثال ۱-۲-۳، ۲-۳-۲ و ...) و به صورت عنوان جداگانه آورده شود.
 - در ذیل عنوان شماره گذاری هر مرحله، به موارد زیر اشاره شود:
 - ✓ آن مرحله برای دستیابی به کدام هدف یا اهداف پژوهش است.
 - ✓ نوع پژوهش آن مرحله چیست.
 - ✓ ارکان پژوهش آن مرحله (جامعه، نمونه (شامل حجم نمونه و روش نمونه گیری)، محیط، ابزار و روش گردآوری داده ها، روش تحلیل داده ها و متغیرها) و توضیحات مرتبط با آنها در ذیل عنوان هر رکن نوشته شود.
 - ✓ اگر آن مرحله در چند گام انجام خواهد شد ذکر عناوین جداگانه برای ارکان پژوهش هرگام ضرورت ندارد. در اینصورت، در ذیل عنوان رکن مورد نظر، توضیحات مرتبط با هر گام در پاراگراف / پاراگراف های جداگانه با ذکر شماره آن گام آورده شود. به عنوان مثال:
 - جامعه پژوهش در گام اول عبارت است از ...
 - جامعه پژوهش در گام دوم شامل ...

۳-۳- جامعه پژوهش:

- مشخصات جامعه پژوهش بطور کامل توصیف شود.
- تعداد اعضای جامعه، در صورت قابل تعیین بودن ذکر شود.
- این رکن در صورت لزوم استفاده از رکن "واحد های مورد مقایسه" کاربرد ندارد.

۳-۴- نمونه پژوهش (شامل حجم نمونه و روش نمونه گیری):

- معیارهای ورود اعضای نمونه به دقت معین شود.
- معیارهای خروج اعضای نمونه از پژوهش ذکر شود.
- نمونه ذکر شده حتی المقدور معرف کل جامعه پژوهش باشد (در غیر اینصورت ذکر دلیل الزامی است).
- روش نمونه گیری را نام برده و بطور کامل مراحل آن توضیح داده شود.
- روش محاسبه حجم نمونه ذکر شود.
- این رکن در صورت لزوم استفاده از رکن "واحد های مورد مقایسه" کاربرد ندارد.

• واحدهای مورد مقایسه:

- در پژوهش هایی کاربرد دارد که هدف تعمیم نتایج بدست آمده از نمونه به جامعه نیست.
- در صورت استفاده از این رکن، ارکان جامعه و نمونه پژوهش کاربرد ندارد.
- واحدهای مورد مقایسه از جمله کشورها و سیستم های انتخاب شده نام برده شود.
- دلایل علمی و منطقی و معیارهای قضاوت برای انتخاب واحدهای مورد مقایسه شرح داده شود.

۳-۵- محیط انجام پژوهش:

- به نهادها، سازمان ها یا مراکزی اشاره شود که برای گردآوری داده به آنها مراجعه خواهد شد.
- علت انتخاب محیط انجام پژوهش به روشنی توضیح داده شود.
- حدود محیط پژوهش کاملاً روشن و واضح شود.

۳-۶- ابزار گردآوری داده ها:

- نوع ابزار انتخاب شده ذکر شود. (پرسشنامه، چک لیست و موارد دیگر).
- علت انتخاب ابزار پژوهش به روشنی تشریح شود.
- ابزار گردآوری داده ها به طور کامل توصیف شود.
- ابزار انتخاب شده با نوع پژوهش هم خوانی داشته باشد.
- نحوه بررسی روایی و پایایی ابزار به طور کامل تشریح شود.
- پیش نویس اولیه ابزار گردآوری داده در پیوست پروپوزال طرح پژوهشی پایان نامه ای آورده شود.

۳-۷- روش گردآوری داده ها:

- روش گردآوری داده ها بطور واضح ذکر شود (مشاهده، مصاحبه، مراجعه به محیط پژوهش، توزیع پرسشنامه و غیره).
- مراحل و جزئیات گردآوری داده ها توضیح داده شود.

^۱ در صورت استفاده از این مورد شماره آن ۳-۳ خواهد بود و سایر موارد مثل محیط انجام پژوهش ۳-۴، ابزار گردآوری داده ها ۳-۵ و غیره با توجه به شماره این مورد شماره گذاری خواهد شد.

۳-۸- روش تحلیل داده ها:

- به روش تحلیل داده، آزمون های آماری و نام و نسخه نرم افزارهای مورد نیاز اشاره شود.
- علت انتخاب روش تحلیل داده ها و آزمون های مربوط به خوبی توضیح داده شود.

۳-۹- متغیرهای پژوهش:

- بر اساس محتویات عنوان، اهداف و تعاریف عملیاتی مفاهیم و واژه ها تعیین شود.
- نوع، مقیاس سنجش، نقش آنها در پژوهش، واحد یا ابزاراندازه گیری هر متغیر مشخص شود.
- متغیرهای مراحل پژوهش در جداول جداگانه زیر هر مرحله آورده شود.

۳-۱۰- محدودیت های پژوهش:

- محدودیت های پژوهش به روشنی توضیح داده شوند. منظور از محدودیت ها، مواردی است که مجربان هنگام اجرای طرح با آن رو به رو خواهند شد. (مثلا چرا فقط از پرستاران بخش جراحی نمونه گیری می شود؟ یا چرا فقط بیماران سرپایی مورد بررسی قرار می گیرند؟)

۳-۱۱- ملاحظات اخلاقی پژوهش:

- به موارد اخلاقی و اقدامات انجام شده در این خصوص اشاره شود.
- در صورت نیاز به اخذ رضایت کتبی، فرم رضایت نامه در پیوست آورده شود.

۳-۱۲- جدول زمان بندی انجام پژوهش:

- مدت زمان لازم برای انجام هر یک از فعالیت های پژوهش نظیر انجام بررسی متون، طراحی پرسشنامه یا سایر ابزار جمع آوری داده ها، گردآوری و تحلیل داده ها و تدوین گزارش نهایی مشخص شود.

قسمت چهارم: منابع و پیوست ها

۴-۱- فهرست منابع:

- از جدید ترین منابع مرتبط با موضوع استفاده شود.
- کلیه منابع اعم از فارسی و سایر زبان ها به زبان انگلیسی فهرست شوند. در انتهای اطلاعات کتابشناختی منابع فارسی، عبارت [In Persian] ذکر گردد.
- لازم است در صورت دسترسی نداشتن به عنوان انگلیسی منابع فارسی، عنوان فارسی ترجمه گردد.
- استفاده از Wiki ها و وبلاگ ها بعنوان منابع مجاز نیست.
- تاریخ نشر منابع فارسی به میلادی تبدیل شود.
- اطلاعات کتابشناختی تمام منابع مورد استفاده، باید در فهرست منابع ارائه گردند.
- تمامی آدرس های کتاب شناختی در بخش منابع، ارجاع مرتبط در متن را داشته باشد.
- تمام منابع استفاده شده، باید در فهرست منابع ذکر شده باشند.
- شیوه منبع نویسی داخل متنی و فهرست منابع مطابق با سبک ونکوور باشد. (توضیحات کامل در این خصوص در "راهنمای منبع نویسی دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی (بر اساس شیوه ونکوور)" داده شده که در سایت دانشکده، معاونت پژوهشی، بخش راهنماها بارگذاری شده است.
- عنوان مجله بر اساس اختصار موجود در مدلاین یا پایگاه های تخصصی هر رشته باشد. در صورت دسترسی نداشتن به اختصار، اسامی مجلات بصورت کامل نوشته شود.

▪ اعداد مندرج در این فهرست باید انگلیسی باشند.

۴-۲- پیوست ها:

▪ پیش نویس اولیه ابزار(های) گردآوری داده در پیوست ارائه گردد.